

> RETOURADRES Postbus 1992, 6201 BZ Maastricht

BEZOEKADRES
Mosae Forum 10
6211 DW Maastricht

Aan de fractie van PvdA
mevrouw Maren Slangen,
mevrouw Christel van Gool en
de heer Gerbrand van den Eeckhout

POSTADRES
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

ONDERWERP
Schriftelijke vragen inzake bijstand

DATUM
10 februari 2022
Verz, 10 februari 2022

BIJLAGEN
--

BEHANDELD DOOR
MMP (Martin) Driessen

TELEFOONNUMMER
043 350 4693

ONZE REFERENTIE
B en O/JOSZ/MD
2022.01296

E-MAILADRES
Martin.Driessen@maastricht.nl

FAXNUMMER
043 - 350 4141

UW REFERENTIE

Geachte mevrouw Slangen, mevrouw van Gool en geachte heer van den Eeckhout,

Onderstaand treft u de beantwoording aan van de schriftelijke vragen die u namens uw fractie gesteld heeft.

Ter inleiding van uw vragen heeft u voorafgaand het volgende naar voren gebracht:

Afgelopen week konden we in Dagblad Trouw lezen dat onder meer de gemeente Maastricht de bijstandsregels voor giften heeft versoepeld, als reactie op het aannemen van een motie in de Tweede Kamer om voor mensen in de bijstand een vrijstelling van 1200 euro aan giften mogelijk te maken, waarvan de uitwerking overigens is aan het nieuwe kabinet. Tegelijkertijd wordt gesteld dat deze vrijstelling alleen geldt voor incidentele giften en niet voor structurele giften zoals een tas boodschappen per week. Ondanks deze versoepelingen kan 1 fout leiden tot een terugvordering van tienduizenden euro's. Immers bijstandsontvangers zijn verplicht alles te melden wat van belang kan zijn voor de hoogte van hun uitkering. Ook onbetaald werk waarmee geld verdiend had kunnen worden, bijvoorbeeld wanneer iemand het haar van familieleden knipt. Wanneer een bijstandsontvanger zo'n gratis dienst vergeet door te geven vorderen 'strengere' gemeenten jaren aan bijstand terug. Vervolgens kunnen bijstandsgerechtigden die vinden dat ze oneerlijk behandeld worden bij de rechter vaak niet terecht: die is met de Participatiewet uit 2015 grotendeels buitenspel gezet.

Het kan volgens de PvdA Maastricht niet zo zijn dat de meest kwetsbare burgers van Maastricht niet beschermd worden.

Wij hebben dan ook voor u de volgende vragen:

Vraag 1:

Welke aanpassingen heeft de Gemeente Maastricht gedaan in 2021 waarnaar in het artikel wordt verwezen?

Antwoord 1:

Maastricht heeft bij collegebesluit van 20 juli 2021 de 'Beleidsregels vrijlating giften Participatiewet Maastricht Heuvelland' vastgesteld. Deze zijn met terugwerkende kracht ingegaan op 1 januari 2021. Daarbij is het college uitgegaan van de door de Tweede Kamer aangenomen motie en heeft het ook geanticipeerd op het wetgevingstraject dat nog moet volgen.

Er wordt per kalenderjaar een bedrag aan giften vrijgelaten van € 1.200,- (overeenkomstig het bedrag genoemd in de motie). Het maakt dan niet uit of het om een periodiek ontvangen bedrag of

DATUM
10 februari 2022

een op geld waardeerbaar goed gaat of dat ineens (dus incidenteel) een grote gift wordt ontvangen. Bepalend is dat wanneer op jaarbasis het grensbedrag wordt bereikt of dreigt te worden overschreden dit gemeld wordt aan de consulent van Sociale Zaken Maastricht Heuvelland. Het kan dan nog zijn dat de consulent op basis van individueel maatwerk een hogere gift toestaat. Een voorbeeld is een noodzakelijke dure gebitsreparatie van een bijstandsgerechtigde waar een ouder of ander familielid de (aanvullende) kosten van betaalt.

De beleidsregels zijn op 11 augustus 2021 gepubliceerd:

https://www.google.nl/search?hl=nl&q=Beleidsregels+vrijlating+giften+Participatiewet+Maastricht+Heuvelland&qws_rd=ss/

Vraag 2:

Vindt u dat u hiermee voldoende heeft gedaan of ziet u mogelijkheden om mensen in de bijstand nog meer te ondersteunen?

Antwoord 2:

De beleidsregels vormen voor bijstandsgerechtigden vooral een helder kader en bieden daarmee duidelijkheid van wat wel en niet hoeft te worden gemeld. Het geeft vooral ook veel geruststelling; bijstandsgerechtigden hoeven nu niet bij iedere kleine gift te denken dat ze die moeten opgeven. Daarnaast zet het mensen in de omgeving van een bijstandsgerechtigde mogelijk meer aan om waar nodig wat extra (financiële) hulp te bieden.

Dus in die zin heeft de gemeente al een goede stap gedaan om mensen in de bijstand te ondersteunen.

Het is nu vooral van belang dat de wetgever de komende wijziging van de Participatiewet aangrijpt om te kijken hoe die wet mensen in de bijstand meer en beter kan ondersteunen. Er ligt al een aantal moties en amendementen vanuit de Tweede Kamer die daaraan kunnen bijdragen, maar het ministerie zal ook zelf goed moeten nagaan waar nog andere versoepelingen dan wel reparaties mogelijk of nodig zijn. Een voorbeeld voor een noodzakelijke aanpassing vormt hier de boodschappenaffaire van de gemeente Wijdemeren.

Op 23 augustus 2021 heeft de Centrale Raad van Beroep in die kwestie namelijk bepaald dat ontvangen boodschappen eigenlijk geen giften zijn, maar ertoe bijdragen dat er minder kosten van bestaan zijn en dat de hoogte van de bijstand daarop zou moeten worden afgestemd.

Dit impliceert dat mensen in de bijstand alle ontvangen boodschappen bij de gemeente moeten melden. Dat is niet alleen ondoenlijk maar ook ongewenst. De wetgever is hier dus echt aan zet.

In de tussentijd worden in Maastricht ontvangen boodschappen meegewogen in het totaalbedrag dat per kalenderjaar voor giften wordt vrijgelaten. Voor de bijstandsgerechtigden is dit vooralsnog het meest helder. Giften en boodschappen worden per kalenderjaar tezamen voor een bedrag van in totaal € 1.200,- vrijgelaten of dragen respectievelijk niet bij aan lagere bestaanskosten en leiden daarom niet tot verlaging van de bijstandsuitkering.

Vraag 3:

Bij vermeende overtreding van de participatiewet: wie controleert of het bewijs deugt, en of de terugvordering wel proportioneel is bij een geconstateerde overtreding? Hoe definieert u 'deugdelijk bewijs'? Hoe definieert u 'proportioneel'?

Antwoord 3:

Er wordt bij een vermeende overtreding van de participatiewet altijd door meerdere medewerkers vanuit verschillende disciplines naar gekeken. Zo kan er Sociale Recherche bij betrokken zijn en bijvoorbeeld ook een medewerker van de afdeling debiteuren en of de consulent. Bovendien draagt de consulent altijd (mede)verantwoordelijkheid voor het opschorten van een uitkering, het evt. beëindigen van de uitkering en het mogelijk terugvorderen van te veel of ten onrechte verstrekte

DATUM
10 februari 2022

bijstand. Bij twijfel over de deugdelijkheid van het bewijs of over de proportionaliteit moet de consulent maar ook een andere medewerker die er in het proces bij betrokken is vanuit zijn professionele houding altijd 'opschalen' naar zijn teammanager, waarbij deze dan ook nog kan beslissen dat een juridisch medewerker bezwaar en beroep meekijkt.

In het door u aangehaalde artikel 'bijstandsgerechtigden in de knel door hoge terugvorderingen ondanks versoepelingen gemeente' van Investico wordt duidelijk gemaakt dat door de strenge Participatiewet zelf maar ook door het feit dat in terugvorderingssituaties moet worden uitgegaan van het 'bestuursrechtelijke bewijsvermoeden' de begrippen 'deugdelijk bewijs' en 'proportionaliteit' onder druk komen te staan.

Ondanks die lastige juridische context probeert Maastricht in de uitvoeringspraktijk in voorkomende gevallen toch nadrukkelijk na te gaan of over de periode waarover bijstand wordt teruggevorderd de bewijsvoering zodanig is dat deze eenduidig laat zien dat ten onrechte uitkering werd verstrekt. Dit betekent dat in sommige gevallen waarin wel een vermoeden is dat de inlichtingenplicht voor langere tijd werd geschonden toch alleen die periode wordt meegewogen waarover meer feitelijk bewijsmateriaal voorhanden is.

Vraag 4:

Vallen producten van voorzieningen zoals "wekelijkse voeding" van De Gouwe, het kratje van Amby, wekelijkse "luiers en babyvoeding" van Babyvoedselbank Goede Start en de fietsen, kleding en schoenen van de Fietsbank Maastricht onder structurele giften, of onder incidentele giften?

Antwoord 4:

Nee, in de beleidsregels is aangegeven dat bijdragen van charitatieve organisaties/instellingen buiten beschouwing blijven en derhalve niet meewegen als gift.

In het verlengde van de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 23 augustus 2021 kan hier ook nog worden aangegeven dat wanneer voornoemde bijdragen niet als gift kunnen worden beschouwd ze anderszins ook niet zullen leiden tot een verlaging van de bijstand.

Vraag 5:

Is het mogelijk voor mensen in de bijstand vrijwilligerswerk te doen en hier een vrijwilligersvergoeding voor te ontvangen, zonder dat zij gekort worden op de bijstand? Welke ruimte biedt de Gemeente Maastricht? Als hier nu nog geen ruimte is, hoe denkt u erover om hier wel ruimte te gaan creëren?

Antwoord 5:

Bijstandsgerechtigden die met toestemming van Sociale Zaken Maastricht Heuvelland vrijwilligerswerk verrichten en daarvoor een kostenvergoeding ontvangen, wordt een bedrag van ten hoogste € 180,- per maand en € 1.800 per kalenderjaar vrijgelaten. Dit is trouwens vastgelegd in artikel 31, tweede lid onderdeel k, van de Participatiewet en een onderliggende ministeriële regeling. Het vrijlaten van een vrijwilligersvergoeding heeft overigens geen invloed op het vrijlaten van giften tot € 1.200,-. Die kunnen naast elkaar lopen.

Vraag 6:

Waar is het beleid over waarheidsplicht en terugvordering nu vastgelegd? Is dat in begrijpelijke taal, simpel, helder en eenduidig, en goed te vinden voor diegenen waar het om gaat?

Antwoord 6:

Het kader vormt hier vooral de Participatiewet zelf en dan met name:

-artikel 17 waarin de inlichtingenplicht is opgenomen (bijvoorbeeld het tijdig melden van inkomsten);;

DATUM
10 februari 2022

-artikel 18, waarin vooral op de arbeidsverplichtingen wordt ingezoomd en wat de gevolgen zijn als die niet of onvoldoende worden nagekomen;

-artikel 18a, waarin wordt ingegaan op boetewaardig gedrag en;

-artikel 58, waarin onder meer staat dat ontvangen bijstand verplicht wordt teruggevorderd bij schending van de inlichtingenplicht.

Bijstandsgerechtigden worden met het oog op preventief handhaven bij het intakegesprek door de consulent uitvoerig meegenomen in voornoemd kader. Dat dit persoonlijk contact van groot belang is, wordt ook nog eens benadrukt in Pro Facto, het eindverslag van de Commissie Menselijk Maat Enschede waarop u in uw brief wijst.

Vraag 7:

Hoe worden mensen in de bijstand begeleid in hun administratie en de uitleg van de wetgeving? Wordt daar ook regelmatig opvolging aan gegeven in die zin dat dit niet blijft bij een eenmalig gesprek? Is duidelijk wat van hen verwacht wordt in de periode dat zij bijstand ontvangen?

Antwoord 7:

Bij het cliëntcontact speelt maatwerk een belangrijke rol. Afhankelijk van de situatie is er vaker of minder vaak contact. Zo kunnen er gesprekken plaatsvinden over participatie, maar ook over schuldhulpverlening, wijziging in de gezinssamenstelling etc.

Per onderwerp wordt dan ook opnieuw aandacht besteed aan evt. rechten en plichten die daarbij horen.

Bijstandsgerechtigden kunnen verder altijd met vragen bij hun consulent terecht of, wat dichter bij huis, voor informatie of hulp binnenlopen in een van de wijkservicepunten. Daarnaast werkt Sociale Zaken Maastricht Heuvelland ook veel en intensief samen met partners zoals de Kredietbank of maatschappelijk werk. Die vervullen als intermediair ook een belangrijke signaalfunctie richting consulenten.

Met betrekking tot uw vragen 8 t/m 11 heeft u nog de volgende aanvullende informatie verstrekt:

In Enschede heeft in maart 2021 de 'Commissie menselijke maat' een rapportage aangeboden aan de gemeente met aanbevelingen voor een meer menselijke maat in het beleid op het terrein van de Participatiewet en de Wmo.

Vraag 8:

Bent u op de hoogte van deze rapportage? Zo ja, ziet u hier ook inspiratie in voor de Gemeente Maastricht?

Antwoord 8:

Ja, het is in ieder geval een interessante rapportage. Hoewel een aantal aanbevelingen een relatie legt met een andere gemeentelijke organisatie, komen er wel aandachtspunten uit naar voren die bijvoorbeeld goed kunnen worden meegenomen in de pas opgestarte ontwikkeling naar een Duurzaam Sociaal Domein. Daarbij kan worden gedacht aan het leggen van nog meer nadruk op persoonlijk contact en op het scheppen van een kader waarin wordt vastgelegd hoe de 'menselijke maat' bij het uitvoeren van de Participatiewet, maar ook van de WMO en de Jeugdwet nog beter kan worden geborgd.

DATUM
10 februari 2022

Vraag 9:

Heeft u het lef een dergelijk onderzoek ook in Maastricht op te zetten om te bezien in welke mate ook de menselijke maat terug kan komen in het beleid t.a.v. bijstandsgerechtigden?

Antwoord 9:

Uit voorgaande antwoorden kunt u afleiden dat Maastricht al langere tijd bezig is de menselijk maat zowel in beleid als uitvoering meer te benadrukken. Nog een ander specifiek voorbeeld hiervan is de verdere uitrol binnen Sociale Zaken Maastricht Heuvelland van de in het project 50-gezinnen aanpak beproefde werkwijze. Daarin staat de menselijk maat zeer centraal. In die zin toont Maastricht al het nodige lef.

Maastricht blijft voorts alle landelijke ontwikkelingen in dit kader op de voet volgen en zal die ook verder meewegen in het traject naar een Duurzaam Sociaal Domein.

Vraag 10:

Welke stappen wilt u op de korte termijn nemen om rechtszaken te voorkomen?

Antwoord 10:

Zoals eerder al is aangegeven, wordt ondanks het strakke keurslijf van de Participatiewet de menselijke maat steeds meer vooropgesteld en wordt nu al waar mogelijk geanticipeerd op komende versoepelingen. Dit neemt niet weg dat rechtszaken nooit helemaal kunnen worden voorkomen.

Vraag 11:

Welke andere initiatieven (bijvoorbeeld uit Tilburg of Meppel) ziet u als kansrijk om in Maastricht te worden ingevoerd?

Antwoord 10:

Maastricht gaat net als Tilburg meer aandacht vestigen op de mogelijkheden van een kennismakingsperiode. Dat gebeurt onder meer door er vanaf februari 2022 op de website van Sociale Zaken Maastricht Heuvelland apart aandacht aan te besteden en het ook breed onder de consulenten te communiceren.

Net als in Meppel is het in Maastricht, weliswaar meer op individuele basis, mogelijk toe te staan dat een bijstandsgerechtigde in een kalenderjaar meer aan giften ontvangt dan de € 1200,-. Er is al gewezen op het bekostigen van een dure gebitsreparatie maar het kan bijvoorbeeld ook gaan om het aflossen van een flinke schuld door een derde.

Hoogachtend,

Namens het college van burgemeester en wethouders van Maastricht,

Frans Bastiaens

Wethouder Personeel & Organisatie, Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Ouderenbeleid en Cultuur